

Din ororile comunismului. O poveste despre suferință, demnitate și curaj

Dorința de cunoaștere mai aprofundată a terorii comuniste și a ororilor ei a dus la realizarea acestui interviu. Este vorba despre povestea unei familii de români care a cunoscut reprimarea și persecuția comunistă la cel mai înalt nivel. Pentru această familie, totul a început în primii ani ai dictaturii comuniste din România. Mama a fost deportată în Bărăgan, iar tatăl a fost, inițial, deportat în Bărăgan, iar apoi transferat în lagărul de muncă de la Periprava.

Această poveste constituie, cu adevărat, o pagină de istorie ce trebuie cunoscută, pentru ca generațiile viitoare să nu repete greșelile trecutului.

Cuvinte-cheie: Comunism, Periprava, Bărăgan, deportări, lagăr.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 1 Familia Merceanu în Bărăgan

Foto 2 Grigore Merceanu-fiul împreună cu un supraviețuitor de la Periprava, Ștefăniță Danciu

Foto 3 Monumentul ridicat în memoria celor uciși la Periprava

Povestea pe scurt

Dorința de cunoaștere mai aprofundată a terorii comuniste și a ororilor ei a dus la realizarea acestui interviu. Este vorba despre povestea unei familii de români care a cunoscut reprimarea și persecuția comunistă la cel mai înalt nivel. Această poveste constituie, cu adevărat, o pagină de istorie ce trebuie cunoscută, pentru ca generațiile viitoare să nu repete greșelile trecutului.

Pentru această familie totul a început în primii ani ai dictaturii comuniste din România. Mama, Victoria Lungu (Merceanu după căsătorie)¹, și bunica, Maria Lungu, au fost deportate din Ciclova Română în Răchitoasa. Motivul deportării acestora s-a datorat curajului pe care Victoria Lungu l-a avut, și anume susținerea unui grup anticomunist din zona Oraviței, așa-numitul grup al lui Nicolae Doran. Victoria Lungu, fiica preotului din sat, Petru Lungu, era învățătoare când a

¹ Victoria Lungu (Merceanu) s-a născut la 19 august 1917 în Maidan, raionul Oravița, și a murit la 22 mai 1991.

fost arestată, în 1951, de Securitate, deportată apoi cu domiciliu obligatoriu la Movila Gâldăului² și eliberată după opt ani și două luni.

Drumul până în Bărăgan se poate rezuma astfel: au plecat din Oravița într-un vagon de marfă, iar din Ciclova Română au fost duse cu o căruță la gară și, ulterior, încărcate în tren și duse în Bărăgan. În Bărăgan, Victoria Lungu a continuat să fie învățătoare până la plecarea de acolo. Acolo a petrecut importante momente din viață: s-a căsătorit cu Grigore Merceanu³, și el deportat cu domiciliu obligatoriu, a născut singurul copil.

După experiența din Bărăgan, această familie și-a continuat viața la Oravița.

Grigore Merceanu-tatăl a fost inginer petrolist la „Astra Română”, la Ploiești, actuala firmă „Shell”. Vârsta fragedă a fiului, care se numește tot Grigore, a făcut ca acesta să nu-și mai amintească figura tatălui, pozele rămânând singura legătură de cunoaștere dintre cei doi. Acest copil născut dintr-o poveste de dragoste, în condiții de viață grele, a ajuns să-și cunoască tatăl din spusele mamei, pentru perioada din Bărăgan, iar pentru perioada de la Periprava a primit singurele informații despre tatăl său de la un alt deținut din lagăr, Ștefăniță Danciu. Este trist să îți trăiești copilăria cu gândul că nu te-ai putut bucura de tatăl tău din cauza unui regim totalitar, că tatăl tău a fost chinuit, că și-a trăit ultimii ani din viață suferind și așteptând, probabil, momentul revederii familiei... asta dacă, într-un lagăr sau închisoare comunistă, se mai putea aștepta așa ceva, dacă deținuții politici mai sperau la această ultimă șansă sau, mai trist, își așteptau sfârșitul.

În anul 1948 Grigore Merceanu-tatăl a fost arestat și anchetat de Miliție și Securitate, fiindu-i stabilite domiciliu obligatoriu în Bărăgan, atât în Movila Gâldăului, cât și în Răchitoasa. A fost ridicat de la Ploiești sub acuzarea că este legionar. Pe 16 mai 1952 a fost arestat a doua oară, tot la Ploiești. În 1955 i s-a prelungit domiciliu obligatoriu.

În 1958, când fiul avea doi ani, Grigore Merceanu-tatăl a fost trimis, pentru 36 de luni, în colonia de muncă de la Periprava, numită „9 Culme”. A fost condamnat la 3 ani de închisoare administrativă. În septembrie 1961 a fost ridicat din colonia de muncă, dus la Constanța și readus la Periprava, în condiții critice de sănătate, în octombrie 1962, unde a și murit, la vârsta de 56 de ani⁴.

² Atât Răchitoasa, cât și Movila Gâldăului fac parte din raionul Fetești. Sunt localități apărute în anul 1951, în urma deportărilor masive din mai multe județe ale țării. În 1964 locuințele ridicate aici din pământ, fără fundație, au fost demolate.

³ Grigore Merceanu-tatăl s-a născut în 8 ianuarie 1906 la Rediu, Turda, județul Cluj, și a murit în 8 octombrie 1962 în colonia de muncă de la Periprava, din județul Tulcea. Autoritățile comuniste i-au trimis familiei certificatul de deces, la doi ani de la tragicul eveniment.

⁴ În documentele deținute de Direcția Instanțelor Militare din cadrul Ministerului Apărării, Biroul Arhivă, sunt prezente următoarele informații, la 7 februarie 2007: „**MERCEANU GRIGORE** (...), născut la data de 08.01.1906, în loc. Reghin (localitate consemnată greșit, este vorba de Rediu – n.n.), a fost arestat la data de 10.03.1941 și, prin Sentința nr. 49 din 28.03.1941 a Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Regiunii Petroliere Ploiești, **a fost condamnat la 10 ani detențiune grea**, pentru delictul de «*crimă de răzvrătire, uzurpare de uniformă militară, violență armată contra unei santinele și port ilegal de armă*», prev. și ped. de art. 210, al. 1 și 2 c. pen. anterior, art. 574 C.J.M.

Nu deținem data punerii în libertate.

La data de 16.05.1952 **a fost din nou arestat**, fiind învinuit de «*activitate legionară*» – a participat la Rebeliune – și prin Decizia M.A.I. nr. 366/1952 a fost internat într-o colonie de muncă pe o perioadă de 24 de luni.

La data punerii în libertate, prin Decizia M.A.I. nr. 5130/1954 **i s-a fixat domiciliu obligatoriu** pentru o perioadă de 12 luni, fiind strămutat în comuna Răchitoasa, Raion Fetești, iar prin Decizia M.A.I. nr. 5788/1955 și Decizia M.A.I. nr. 6843/21.06.1957 **i s-au prelungit** restricțiile domiciliare cu încă 60 de luni.

Nu deținem data ridicării restricțiilor domiciliare.

La data de 12.09.1958 **a fost din nou arestat** pentru «*activitate legionară*» și, prin Ordinul M.A.I. nr. 10030/1958, a fost internat într-o colonie de muncă pentru o perioadă de 36 de luni.

La data punerii în libertate, 19.12.1961, **i s-a prelungit internarea** în această colonie cu încă 36 de luni, conform Ordinului M.A.I. nr. 10094/1961.

Interviu cu Grigore Merceanu, fiul celor două victime ale represiunii comuniste

Mă bucur că suntem împreună astăzi să redactăm un material despre ce s-a întâmplat în perioada comunismului, despre rezistența comunistă și represiunea din România, încercând să ajungem la Revoluția Română și la cele trăite de dumneavoastră în decembrie 1989.

Ce puteți să ne spuneți despre dumneavoastră și familia dumneavoastră?

Mama mea a fost învățătoare, iar tata a fost inginer petrolist. Mama este din Caraș-Severin și tata din județul Cluj, din Rediu. Mama a fost deportată în Bărăgan, iar tata a fost acolo cu domiciliu obligatoriu. De acolo, din Bărăgan, tatăl meu a fost luat și dus la Periprava și de atunci nu l-am mai văzut, nu l-am mai cunoscut, mi-a venit de la el doar certificatul de moarte.

Din ce motiv au fost reprimați părinții dumneavoastră de regimul comunist?

În primul rând, mama mea a fost luată din Ciclova Română, mama s-a născut în Caraș-Severin, la Maidan, așa s-a numit localitatea Brădișoru de Jos. A fost luată de acolo, împreună cu bunica mea, pentru că erau în grupul anticomunist „al lui Doran”, așa știu din istoria familiei, din ce mi-a povestit mama mea. Și, împreună cu bunica mea, mama a fost luată din Ciclova Română și dusă la Răchitoasa, județul Ialomița, iar tata a fost acolo cu domiciliu obligatoriu, în Răchitoasa, unde era când a fost mama mea și bunica acolo. Tatăl meu a fost angajat la o firmă, la „Astra Română”, și toți intelectualii români, la vremea aceea, erau ba țărăniști, ba legionari, ba liberali și erau vânați, iar el a fost prin mai multe pușcării, în total 21 de ani, tot prin pușcării a fost.

Să înțeleg că tatăl dumneavoastră a fost închis pentru că a fost privit de comuniști ca fiind un element periculos la adresa sistemului?

Da, era o luptă între comuniști, care erau proaspăt veniți la putere, și toți ceilalți care erau, că unii erau țărăniști, alții erau legionari, alții erau liberali, și deci lupta asta era pe viață și pe moarte (...).

În ce context s-au cunoscut părinții dumneavoastră? Care este povestea lor?

Mama și bunica mea au avut niște momente acolo, în Răchitoasa, practic, au clacat psihic și au zis că nu mai are rost viața lor și s-au înțeles ele două (...) să meargă să se arunce în Borcea și taică-miu le-a urmărit și, până la urmă, mai cu forța, le-a adus înapoi și le-a spus că se poate trăi și aici și, până la urmă, s-au căsătorit acolo și în 1956 m-am născut eu, în iunie. (...)

Ce cunoașteți despre comunitatea de acolo, din Bărăgan? Ce amintiri o leagă pe mama dumneavoastră de perioada în care a fost deportată?

Amintirea frumoasă a fost că am apărut eu, în rest, nu prea au avut amintiri frumoase. Mama s-a adaptat, mama, cum era învățătoare, a început să lucreze acolo, are și carte de muncă acolo, s-a integrat în comunitate, după cartea ei de muncă mi-au făcut mie dosarul de Bărăgan, că a fost angajată acolo, iar taică-miu a ajutat pe multă lume acolo. Știu că, atunci când m-am născut eu, a cumpărat o căruță de lubeniță, era un om așa, foarte volubil și foarte muncitor, numai că n-a cedat și atunci o trebuit să-l omoare și, până la urmă, l-au omorât.

La data de 09.10.1962 a decedat în timpul executării pedepsei administrative, decesul fiind înregistrat la Sfatul Popular al comunei Periprava, Raion Tulcea, Regiunea Dobrogea, sub nr. 13 din 12.10.1962”.

Ce ne puteți spune despre viața tatălui dumneavoastră după ce v-ați născut? Ce au făcut autoritățile comuniste?

După ce m-am născut eu, am rămas singura speranță într-un viitor a lui și am aici poze (arată poze cu familia din perioada petrecută în Bărăgan) de la botezul meu din Răchitoasa, uitați casele cu stuf, iar aici am ce demersuri am făcut la Direcția Instanțelor Militare (...).

Practic, după ce a cunoscut-o pe mama dumneavoastră în Bărăgan, tatăl dumneavoastră a fost luat din Răchitoasa și dus într-un lagăr de muncă? Ce s-a întâmplat ulterior?

După ce m-am născut eu, am înțeles că în 1958 (în 1956 m-am născut eu) a fost luat și dus la Periprava, iar de acolo ce informații am, numai de la domnul Ștefăniță Danciu, pe care îl aveți aici în poză (arată poze cu familia din perioada petrecută în Bărăgan), Dumnezeu să-l ierte! El mi-a povestit, că nu am avut de la cine din pușcărie, viața din Bărăgan, l-am mai avut pe domnul Marcel Cazacu, Dumnezeu să-l ierte și pe dânsul!, el mi-a făcut actele de pe Bărăgan, nu am vrut să-mi fac actele de pe Bărăgan, că am zis că este o țară săracă și să nu cer eu de la țara noastră să-mi plătească mie, că asta a fost, și mi-a făcut actele la Deținuți Politici, cu forța mi le-a făcut și atunci le-a trimis la Bărăgan (...).

În orice caz, eu am fost acum la Periprava și acolo de 10 ani nu au făcut nimic, au rămas două grinzi, crucea din două grinzi, care în curs de 10 ani a putrezit (...).

Dacă nu l-aș fi întâlnit pe domnul Ștefăniță Danciu, aș fi rămas mult mai sărac, pentru că a fost singura legătură cu tatăl meu, de acolo.

Ce informații cunoașteți de la domnul Danciu despre perioada din lagăr?

În primul rând, mi-a povestit că acolo, în lagăr, nu se circula decât în pas alergător și era foarte strict și regimul de viață era infernal. A auzit că Merceanu, taică-miu, a fost dus la Constanța și de acolo a fost adus, după nu știu câte săptămâni, și l-au băgat direct în infirmerie.

Știa că îi acolo, în infirmerie, taică-miu, atât a putut să-mi spună, că știa că este acolo, în infirmerie, și că a fost bătut rău și într-o noapte a auzit... așa auzeau, noaptea, cum merge căruța și, când mergea căruța acolo, știau sigur că, dacă pleacă căruța noaptea, sunt morți. Atunci îi încărcau în căruță și îi duceau, nimeni nu știa, n-a putut să spună nici domnul Ștefăniță Danciu unde a fost dus, ori l-au aruncat în apă, ori aruncat în gropi comune, deci ori în apă, ori în gropi comune. Asta nu poate să spună nimeni, se poate presupune.

Domnul Ștefăniță Danciu, când s-a eliberat – taică-miu, Dumnezeu să-l ierte, este și acum acolo (mort – *n.n.*), în dimineața în care s-a eliberat – mai erau vreo 10 deținuți care, tot ca el, se eliberau și trebuiau să le facă hârtiile – și era iarna și au întârziat, intenționat au întârziat, că după aia și-au dat seama că i-au trimis la moarte. S-a făcut deja prânzul și tot nu erau gata actele să plece din Periprava, la ora 16.00 după-masă li s-au eliberat actele, deja pe la 17.00-18.00 se făcea întuneric, că era iarnă, și după ce le-au eliberat actele, le-au spus: „Lăsați-ne să mai rămânem o noapte și plecăm mâine de dimineață”, că noaptea este riscant, că treceau Dunărea pe gheață până la Tulcea. „Nu, acum plecați, să nu vă mai vedem aici, gata!” Și-au plecat și a doua zi dimineața, pe la 10.00-11.00 așa, au ajuns în Tulcea. În Tulcea, când i-au văzut oamenii, și-au făcut cruce, ce-i cu ăștia, au intrat în vorbă cu ei: „Voi știți prin ce ați trecut?”, zic „Nu”. „Ați avut un mare noroc, că nu a fost suficient de frig, să fie gheața suficient de groasă, să treacă lupii.” Erau haite de lupi care nu scapă os de om, lupi din ăștia, înfomețați, și ăștia a fost norocul vieții lor. A fost într-o porțiune a Dunării gheața mai moale și n-au putut lupii să treacă. (...)

Cum a fost informată mama dumneavoastră despre moartea soțului? Cum a fost tratat de autoritățile comuniste momentul?

După ce am plecat din Bărăgan cu mama și bunica mea, am venit la Oravița și acolo, în 1962, am primit de la tatăl meu o cutie, în care erau moțul de la botezul meu, era pus într-un șervețel, era o păpușă pe care mi-a făcut-o el mie și mai erau dinții de aur, a avut o porțiune cu

dinți din aur, și dinții ăia erau, erau în cutia aia de lemn. Despre asta scrie, mi-e greu să povestesc așa, scrie Marcel Sămânță, scrie extraordinar⁵. Asta e, așa a fost viața!

A existat o justificare din partea autorităților comuniste referitor la decesul tatălui dumneavoastră?

Nu au justificat, nimeni nu a justificat nimic! Nu există asta! Nu există nicio justificare! Certificatul de moarte l-am primit după doi ani de la moartea lui, dar eu știu că a murit în 1962, după certificatul de moarte (...).

(...) De la mama mea știu că el o încuraja, susținând că „singurul lucru de care poți să te bucuri în viață este că vezi cerul, chiar dacă nu ți-a rămas nimeni în viață, nu mai ai nimic, absolut pe nimeni, dar și de asta trebuie să te bucuri”.

După cele povestite, rezumați în câteva idei ce reprezintă pentru dumneavoastră regimul comunist. Ați fi condamnat comunismul dacă nu ați fi suferit, împreună cu familia, ororile lui?

Da, l-aș fi condamnat. Comunismul... după cum am simțit eu, nu a existat niciun comunism, deoarece comunismul este, până la urmă, o formă filosofică, este adevărat, aiurea, dar ăștia nu au avut nicio doctrină. Comunismul are o doctrină, dacă iei filosofia lui Marx și Engels, acolo e o doctrină, ăia credeau în ceva, dar ăștia nu au crezut în nimic, nu au crezut decât în bani și putere și doar atât, în rest, nu i-a interesat absolut nimic! Asta a fost numai o mască, cu Congrese, cu cărți, Doamne!... numai masca puterii. Dacă au ajuns... eu nu am crezut că la Revoluție un om este în stare să împuște un alt om, ca el să rămână la putere. Mie nu mi-a venit să cred până la momentul de la Revoluție, nu știu, în 17 sau în 18, când am fost acolo, eram în Piața Libertății, când unu', că eram mulți, unu' și-a desfăcut pieptul și-a zis „Trageți!” și a tras, mie nu mi-a venit să cred, atunci mi-am făcut cruce și atunci toți ne-am pus pe burtă și ca șobolanii am fugit. Ne-am făcut cruce, am zis că nu este în stare, ăsta nu este comunism, asta e teroare. Domnul Rațiu, Dumnezeu să-l ierte, cum a răspuns, că „Democrație înseamnă să lupți până la ultima picătură de sânge, ca tu să ai dreptul să nu fii de acord cu mine și totuși să rămânem prieteni”. (...)

Care ar fi pedeapsa pe care credeți că o merită călăii din lagărele de muncă forțată sau din închisorile comuniste?

După mine ar trebui condamnați pe viață și Vișinescu și Ion Ficior (...).

Ca o concluzie despre comunism, în linii mari, ce a însemnat regimul comunist pentru dumneavoastră?

Dacă zicem comunism în România, atunci putem să spunem, după părerea mea: FALSITATE, NEÎNCREDERE ÎNTRE OAMENI ȘI, MAI ALES, HOȚIE, SUB TOATE FORMELE ÎNȚELEASĂ HOȚIA, și material, și uman. (...)

Cu trimitere la Revoluția Română, unde erați în decembrie 1989, ce cunoașteți despre acest capitol important din istoria României?

Eram în Timișoara, eu am locuința chiar pe Ungureanu și aici văd Piața Libertății (...), nu aveam stare de loc, din terasă puteam să văd tot, dar eu, tot timpul, am coborât jos (...) fiică-mea avea vreo 6 ani și fiu-meu aproape 2 ani avea. Îl mai luam și pe Doruleț, pe fiu-meu, îl mai luam și pe el, mă duceam cu el în Piața Libertății, ne duceam la Operă, că acolo mi-a plăcut extraordinar. (...)

Eu acum îmi dau seama că eu am fost inconștient, că puteau să ne omoare și pe mine și pe Doruleț, pe băiatul meu. Că ei trăgeau, erau oameni demenți, nu erau normali la cap, eu asta spun. (...)

Ați văzut persoane purtând arme?

⁵ Se face trimitere la lucrarea *Bărăgăniștii. Destine în valurile istoriei*, scrisă de Marcel Sămânță. Acesta s-a născut în Bărăgan, în 27 iunie 1955, iar primele șapte luni de viață le-a petrecut acolo.

I-am văzut. Da, aveau arme, le aveau la brâu, aveau din ălea mici (...) și erau doi – am o cască, am avut două, dar una i-am dat-o vecinului meu, mi-a zis să-i dau și lui una – i-am văzut, și-au aruncat căștile și-au fugit (...). Le-au aruncat jos și-au fugit și atunci m-am speriat, eram speriați toți, că se auzeau împușcături (...). M-am dus în pod și am blocat intrarea de la Scara B, eu mai umblam, că restul erau mai în vârstă, eu și Dorian, un coleg (...). Am blocat podul complet și deci nu aveai cum să intri, nici pe geamuri, dacă veneau cu elicopterele să intre pe acolo, pe sus, nu aveau pe unde să intre, părerea mea.

După ce am blocat toate acestea, pe dinăuntru, la scara mea, am închis cu lacătul. Se auzeau împușcături de acolo, de sus, dar erau 100% numai simulatoare, că nu aveau cum, și atunci, într-o dimineață, știu că pe la ora 10.00, vine vecinul meu de la patru, Dorian, căruia i-am dat și lui o cască din asta, să o aibă amintire... „Vino, că trag, mi-au tras în bucătărie, sus în tavan!” (...) am zis că aud că trag, dar la mine nu, la mine n-au nimerit, și trăgeau înspre pod, în geamurile de la pod (...) m-am dus imediat jos, am coborât și am ocolit (...) și m-am dus prin spatele lor și erau doi puștani cu arme din astea, de la armată, cum am făcut și noi armata, și l-am bătut pe umăr: „Măi, ești nebun, de ce traagi acolo?”, că „Acolo, în podul ăla, sus, sunt teroriști...”. „Dom’le, nu sunt teroriști, nu mai trageți!” și unul era mai în fața lui și i-am zis că nu mai trageți și zicea că „șeful nostru” și i-am zis: „Lasă-l pe șeful vostru, că eu stau acolo, am blocat tot acolo!”. Zic: „Mă duc cu un băț și leg o cârpă și o scot pe geam, să vedeți că nu este nimeni acolo” și m-au așteptat ei și după aia nu au mai tras, s-au potolit. (...)

Ce așteptări ați avut de la Revoluția Română din decembrie 1989? Care au fost speranțele dumneavoastră și cum s-a schimbat viața dumneavoastră după Revoluție?

L-am primit pe Ion Iliescu (...). Mă așteptam la mai multă moralitate, să aibă trecere Ion Rațiu, să fim un popor mai deschis la minte. Părerea mea că, după 45 de ani, foarte puțini au mai rămas să gândească în felul acesta. Prea puțini au rămas care să fie cu mintea mai deschisă, nu poți, când ieși de la un întuneric total la lumină, direct, ești năuc! (...) Brucan a spus 25 de ani, dar cred că mai mult. (...)

Am fost acum la Periprava, acolo nu a fost nicio Revoluție, nu există nici în mintea oamenilor, nici material. (...) Un băiat din sat mi-a spus că mai există doi, care au pensii bune, trăiesc liniștiți, care au fost executanți (...).

Marius Oprea o săpat acolo și o luat ceva dovezi (...) a luat ceva documentație, că acolo există morți (...).

Impresii generale

Ce i-ați transmite tineretului?

Mi-aș dori ca tineretul să-și cunoască bine trecutul, ca să nu-l repete, și să caute să facă un adevărat proces al comunismului (...) și atunci își vor da seama de adevăratele crime ale comunismului.

Cristina **TUDOR**